

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בניהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 61

לך לך

מספרים שהאדמו"ר רבי שמחה בונים מפשיסחא ציוה למשמשיו לשכור עגלה ונסע לורשא ועמד בפתח בית המרוז ומצא שם שני סבלים ששתו יי"ש. והנה סבל אחד שואל את חבריו, האם למדת היום חומש? והשיבו כן, אבל היה קשה לי בפרשת וירא פרק כ"א פסוק כ"ז כתוב ויכרתו שניהם ברית, איך כרת אברהם אבינו ברית עם הגוי, עם אבימלך? והשיב השני, ולי היה קשה מדוע נאמר "ויכרתו שניהם" הרי לכאורה מספיק לכתוב ויכרתו ברית? אך בזה תהיה מיושבת קושיתך שאמנם כרתו ברית, עם כל זה נשאר שניים ולא באחדות. ותיכף נסע האדמו"ר בחזרה ואמר שלא נסע רק לשמוע את זה. (פרדס יוסף)

"אמרפל" (יד א)

פירש רש"י זה נמרוד שאמר לאברהם אבינו פול לתוך כבשן האש. ומקשה הגר"ח קנייבסקי שליט"א וכי הוא אמר לאברהם אבינו פול? הלא הוא הפילו. ומפרש הגר"ח בספרו "טעמא דקרא" ע"פ המדרש שלא יכלו להפילו לכבשן האש, כי כל מי שבא להפילו נשרף מיד, עד שעשו "טראבוק" שהוא כמין מכונה שמתגלגלת מעצמה ושמו את אברהם אבינו בצד השני והמכונה ע"י גלגולה הפילתו לתוך הכבשן. וזהו שאמר לאברהם אבינו פול מעצמך ע"י המכונה.

"כדרלעומר מלך עולם" (יד א)

בספר "אוצר אפרים" מביא בשם הגאון ר' אברהם ארלנגר שליט"א מעשה:

באחד מן המאבקים שניהל מרן הגר"י מבריסק זצ"ל כנגד פורצי גדר, ולחם מלחמת ה' ללא שום פשרה, התבטא לפניו איש אחד, שיתכן שאם הוא – הגר"י – היה מוותר קמעא, היה המאבק קל ומצליח יותר. בתגובה אמר הגר"י, כי פעם היה "מלמד" שנשכר ללמוד חומש עם ילד, וכשלמדו פרשת לך לך מענין מלחמת המלכים, לימד המלמד את הילד את שמו של כדרלעומר, אך הילד לא קלט ואמר בשיבוש: כלדעומר. ניסה המלמד שוב לאמר נכון, כדרלעומר, והילד משבש שוב כהלדעומר. גער בו המלמד, תגיד כבר נכון, כדרלעומר, השיב לו הילד, אולי תוותר אתה ואל תתעקש כל כך על הכדרלעומר. שיהיה כלדעומר או כרלדעומר...

"ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לקל עליון" (יד יח)

ויש לדקדק דהמילים "והוא כהן לקל עליון" היו צריכות לכאורה להצמד "אל מלכי צדק מלך שלם". ורק אח"כ לכתוב "הוציא לחם ויין".

ומובא ב"גן רווה", בשם רבי מאיר מפרמישלן זצ"ל, לפרש על דרך הרמז, דידוע שמלכי צדק הוא שם בן נח, והוא היה שר התורה כמבואר בספרים שהיה יושב יומם ולילה ועסק בתורה ובעבודה ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

ובאברהם אבינו מפורסם וכתוב בכל מקום שהיה עמוד של גמילות חסדים בעולם, והיה מכניס אורחים תמיד והיה מאכיל ומשקה אותם.

והנה כאשר נפגשו שני צדיקים אלו בפעם הראשונה, רצה כל אחד ואחד ללמוד מחבירו את מידתו הטובה ולהרגיל גם את עצמו בה מהיום והלאה. וזה רמזו כאן שמלכי צדק מלך שלם הוציא מידה טובה מאברהם אבינו – לחם ויין, דהיינו שלמד ממנו את מידת הכנסת האורחים ליתן לחם די מחסורם. והוא – אברהם אבינו, הוציא משם בן נח את מידתו הטובה, כהן לקל עליון.

"ויאמר ד' אל אברם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה ... וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" (יב א ב ד)

בפסוק זה כתוב אחד מה"עשרה נסיונות" של א"א ע"ה. ולכאורה יש לדון מה הנסיון כאשר לאדם אין ילדים ומבטיחים לו אם תלך לשם יהיו לך ילדים, לא רק זה אלא אין לו כסף וכבוד ומבטיחים לו אם תלך לשם יהיה לך כסף וכבוד, אז מה הנסיון כאן?

ושמעתי מהנהגה של הרב סיטרוק שליט"א ר' משה ממו דלכאורה יש להקשות כאן קושיה נוספת, ידוע ש"אמירה" היא לשון רכה ו"דיבור" לשון קשה. ואם כן, מדוע נאמר "ויאמר ה' אל אברהם לך לך" ואילו בפסוק ד', "וילך אברהם כאשר דיבר אליו ה'"?

אלא על כרחך שהקב"ה אמנם הבטיח לאברהם הבטחות גדולות בעד הליכתו, אך אברהם אבינו ברוב צדקתו הלך מצד הציווי ובלי קשר להבטחות. ולכן כאשר ה' ציווה אותו היתה כאן "אמירה" בלשון רכה, כי יחד עם הציווי באו הבטחות. אבל כאשר אברהם אבינו הלך, והוא הרי הלך לא בגלל הבטחות, א"כ זה היה לשון קשה, לשון דבור.

"והרגו אותי ואותך יחינו אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחייתה נפשי בגללך" (יב ג)

בית המקדש הראשון נחרב בגלל ג' עבירות החמורות, עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, והיה קיים ת"י שנים. בית המקדש השני נחרב בגלל שנאת חנם והיה קיים ת"כ שנים. והנה כשבא אברהם אבינו למצרים אמר: "ואמרו אשתו זאת" - רמז לגילוי עריות. ועוד אמר: "והרגו" - רמז לשפיכות דמים. והוסיף: "רק אין יראת אלוקים במקום הזה" - רמז לעבודה זרה. וזה מה שנאמר והרגו אותי רמז לבית המקדש הראשון. והואיל ובית המקדש השני נחרב בגלל שנאת חנם, בקש משרה "אמרי נא אחותי" דהיינו לשון אחוה, וע"י זה אותך דהיינו בית המקדש השני, יחיו.

ועוד יש לרמוז, שבי"שיר השירים "צוואר" רמז לבית המקדש כמו שנאמר "צווארך כמגדל השן" ובגימטריה "צוואר" שווה 297. וכן "עבורך" גימטריה 298. וזהו שאמר אברהם אבינו ע"ה. ע"ה שתהיה אחוה ייטב לי בעבורך. ב"עבורך" ובית המקדש לא יחרב. (מהני"ל)

"וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם"

ויש לדון ולעיין מדוע הפסוק מדגיש שוב ששרי היא אשת אברם, וכי עדיין לא ידענו זאת? ועוד, מה פשעו ומה חטאתו של פרעה שלקח את שרה, הרי סבור היה שהיא אחותו?

מפרש ה"כלי יקר", שאף על פי שלפני המון העם אמרה שרה אחותו אני, מכל מקום לפרעה אמרה את האמת שהיא אשת אברהם כי חשבה שמלך יושב על כסא דין לא יעשה עוול. ופרעה לא השגיח בה, כי אמר אני מאמין לדבריך הראשונים. על כן הביא עליו הקב"ה נגעים, "על דבר שרי" מפני ששרה דברה ואמרה לו, ומה היה דיבורה? "אשת אברם".

"ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך... הפרד נא מעלי" (יג ח)

מפרש החתם סופר שעל המילה "נא" הטעם הוא "פשטא", שהוא טעם מפסיק. והכוונה היא שאברהם אבינו אמר לו הרי אנחנו קרובים וא"א שלא נתחבר והואיל והתחברות זו לא רצויה, לכן הפרד נא מעלי. וכאילו כתוב "אל נא" – אלא "תהי מריבה ביני ובינך". כי לפעמים השלום האמיתי הוא הפרוד.

"ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לקל עליון" (יד יח)

ויש לדקדק דהיה לו לומר ומלכי צדק מלך שלם כהן לקל עליון הוציא לחם ויין ותיבת "והוא" מיותרת. גם יש לדקדק מדוע הוציא רק שני מינים אלו?

ומפרש בספר "תולדות חיים" דיש בעולם שני נסיונות, נסיון העוני – העניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו (עירובין מא) ואילו נסיון העושר הוא חמור עוד יותר. ועל זה התפלל החכם מכל אדם "רש ועושר אל תתן לי וגוי פן אשבע וכחשתי ואמרת מי היי" (משלי ל)

והנה אברהם אבינו ע"ה, שכל חייו היו שרשרת ארוכה של נסיונות, נתנסה בשני הנסיונות הללו ועמד בהם ראשית בתקופת ילדותו הוצרך לעזוב ארץ מולדתו, ואח"כ כשבא לארץ ישראל נאלץ לרדת מצרימה בעירום ובחוסר כל עד שלא היה לו לשלם בעד אכסניה כמו שפירש רש"י "וילך למסעיו" שבחזרתו פרע הקפתיו (ג ג) ועם כל זה עמד חזק באמונתו ובה' שם מבטחו. אח"כ כשהשפיע לו הקב"ה עושר ונכסים כתוב "ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובהב" ומה כתוב אח"כ? "ואל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה" - שעמד בצדקתו כמקודם.

והנה לחם מורה על העוני, ככתוב "ויכלכלם בלחם צר ומים לחץ" וכמו שאמרו חז"ל "פת במלח תאכל וכו'". ויין מרמז על העשירות והמותרות.

ואברהם אבינו שעמד בשני הנסיונות, זכה לקבל ממלכי צדק מלך שלם ברכה אלא שלפני כן רמז שהברכה מגיעה לו מפני הלחם והיין, שעמד בשתי המערכות וניצח בהם.

"ויאמר אברהם הרימותי ידי לקל עליון קונה שמים וארץ ולא תאמר אני העשרתי את אברהם" (יד כב)

הגאון ר' יוסף פולק ביאר דהיינו ה"יד" לא תאמר אני העשרתי את אברהם כי רק הקב"ה נתן לו כח וחיל.

ופירש בזה ה"ליקוטי בשמים" על פי דברי הגר"א, שאמר מדוע בתהילים נאמר "יפה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחון ידיהם ולא ימשיך רגליהם ולא יהלכו, מדוע בידיים וברגלים לא נאמר להם? ופירש הגר"א, שהואיל וכל חלקי העבודה זרה, נאסרים רק כשהם מחוברים לפסל עצמו, אבל ידיים ורגלים נאסרים גם בפני עצמם, לכן פה ואזנים וכו', דווקא אם "להם", אבל ידיהם ורגליהם נאסרים בפני עצמם, ולכן לא נאמר בהם "להם".

אלא שעדיין יש להבין מדוע דוקא ידיים ורגלים נאסרים בפני עצמם?

ומפרש הליקוטי בשמים" ידיים הם ביטוי לכח ועצמה שאדם מייחס לעצמו "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", וכן רגלים, נאמר ברש"י שהעריבים היו משתחיים לאבק שברגליהם. ומפרשים שהכוונה לחריצות שאדם מייחס לרגליו "הלכתי לשם וחזרתי משם ועיי זה עשיתי"... אם כן, הם נאסרים בפני עצמם, כי הם עצמם ע"ז, ואת זה אמר אברהם אבינו הרימותי ידי לקל עליון, שהיא לא תאמר "כוחי ועוצם ידי"

"אם מחוט ועד שרוך נעלי" (יד כג)

מובא בספר "אוצר אפרים": סיפר רבינו בעל דרכי תשובה ז"ל: הגה"ק בעל אוהב ישראל מאפסא ז"ל היה רב בעיר קאלבסוף, יאס, מעזיבוב, אפסא, ואחר כך חזר למעזיבוב. בשעה שבישר הגה"ק מאפסא ז"ל לתושבי עיר אפסא שברצונו לחזור לעיר מעזיבוב לא הבינו טעמו. דהלא כשבא לשמש כרב לעירם

הסכים לבוא רק בסיפוק סכום גדול קצוב לשבוע, ונתנו לו סכום גדול זה ועשו הכל לכבודו, ולא חסר לו כלום אצלם. לכן הרהיבו בנפשם עוז ושאלו אותו ובקשו ממנו שיסביר להם פשר הדבר.

והשיב הרב הקדוש מאפסא ז"ל: אספר לכם על מה ראיתי לבוא בתחילה אליכם ולבקש מכם סכום גדול, וממילא תתורץ קושיתכם. הנה אבי ז"ל היה מלמד בעיר קטנה, ואחיו היה דר באפסא והיה עשיר מופלג. אבי ואחיו נפרדו זה מזה כשהיו כבן ח' שנים, ומאז לא ידעו זה מזה. שניהם, אבי ואחיו, לא זכו לבנים. לאחר הרבה שנים, חלה אחי אבי ונפל למשכב, וסיפר אז לאשתו אודות אחיו, כדי שתוכל לקבל ממנו חליצה. וכשמת ונשארה אשתו זקוקה ליבום, לא ידעה איפה למצוא את אבי, יעץ לה הרב שהיה אז בעיר, שתשלח איגרת לכל הרבנים במדינות, וכן תפרסם מודעה בכתבי עת, שיש אלמנה שצריכה חליצה מאחי בעלה, וכך וכך שמו, ואלו סימניו, וכשיבוא ויתן לה חליצה יקבל חצי עזבון הנשאר מבעלה השוה הון רב. וכאשר קיבל רב העיר אשר דר בה אבי ז"ל את האגרת, וקרא לאבי מורי וסיפר לו המאורע, ואמר לו, שמכיון שעתידי הוא לירש הון רב מאחיו, לכן מסכים להלוותו מעות להוצאת הדרך, וכשיחזור לביתו ישלם לו המעות. והלך אבי לביתו ויספר לאשתו כל הענין. ענתה לו אשתו – אמי מורת: הנה לפניך מצוה אשר צונו הבורא יתברך שמו לעשות, ומצוה זו אינה באה לרוב בני אדם לקיימה, ואתה שבאה לידך מצוה זו לדעתי תעשה אותו רק לכבודו יתי' ולא תקבל בעבורה שום שכר ותשלום. אבי ז"ל הסכים לדבריה והבטיח לה שלא יקבל שום ממון מאשת אחיו, אבל אמי מורת ע"ה הוסיפה בבקשתה ואמרה לו: אני יודעת כי יצר הרע של ממון גדול הוא, ובשעה שתראה ממון הון רב לפניך, בקושי תוכל לכבשו, על כן קח נא את סידור קרבן מנחה שלי בידך, ותשבע בו שלא תקח אפילו פרוטה אחת. וכן עשה, ויקח בידו הסידור וישבע בו. אבי ז"ל לא רצה עוד לקבל דמי הלואה מרב העיר מכיון שלא יהיה לו ממה לשלם החוב, לכן הלך ברגליו כל אורך הדרך, עד שבא לעיר אפסא. האלמנה אשת אחיו שמחה מאוד בבואו, וציוותה תיכף להלבישו בגדי כבוד, ויחדו לו אכסניא מכובדת. לאחר מעשה החליצה לקחה האלמנה כיס מלא מטבעות, ונתנה לאבי ז"ל באמרה כי מעות אלו הן חצי העזבון של בעלי, השיב לה אבי ז"ל: קיימתי את המצוה אך לשם שמים, ואיני רוצה לקחת אפילו פרוטה אחת, וכך נשבעתי לאשתי בסידור קרבן מנחה שלה. אבל האלמנה אמרה שהיא איננה רוצה לקחת המעות שאינם שלה, והממון ישאר ביד הקהל, אבי ז"ל לקח חפציו הישנים שלו שהיו מונחים בפניה ולבשם. ואילו את הבגדים החדשים הפשיט מעליו והניחם שם, והלך ברגליו לדרכו חזרה לביתו. בשמים נעשה אז רעש גדול מגודל הנסיון שעמד בו אבי ז"ל, ונשתנה עליהם סדרי בראשית, ונולדתי להם לעת זקנתם.

וסיים הרב הקדוש מאפסא ז"ל: עתה תבינו הכל, שמה שלא רציתי לבוא רק בהקצבת סכום גדול לשבוע, כי את שלי לקחתי ממה שנשאר בידכם מעות של אבי ז"ל. ועתה כי נשלם הסכום, אני חוזר לעירי מעזיבוב. רק זאת הבטיח להם, שיקרא שמו עליהם. שנקרא בפי העולם הרב מאפסא.

מתקיימת י"ב חודש. והנה ידוע שמשפט דור המבול היה י"ב חודש, אי"כ איך יכול להיות שיצאו התולעים והרמשים מן התיבה, הלא הם אינם חיים כל כך הרבה זמן, ועל כרחך צריך לומר שהתולעים עצמם מתו בתיבה ורק משפחותיהם יצאו ולא הם.

להערות, הארות ולתרומות ובכל ענייני הגליון נא לפנות: 050-4147001

ניתן להוריד את העלון בכתובת האתר: www.Leorhaner.co.il